

ROKONSZENVEZÜNK

VÁLASZ VÍGH KÁROLYNAK ÉS MÁSOKNAK



(Nagy Piroska felvétele)

Orbán Viktornak — nyilván szándékától függetlenül — június 16-án elmondott beszédével sikerült megvalósítania az oly' régen hiába áhított nemzeti közmegegyezést. Legalábbis ez a látszat alakulhat ki, ha az ember csupán az újságokra hagyatkozik annak megítélésében, milyen hatást váltottak ki szavai a közvéleményben. A sajtó sugallata szerint ugyanis a fogadtatás (szinte) egyöntetű — egyöntetűen negatív. A felhördülés óriási, mondhatni hisztérikus volt. Az ösztűz, a felháborodás mértékét érzékeltetendő álljon most itt egy kis csokor a beszédre vonatkozó, nyomdafestéket látott minősítések közül: *kegyeletsértő, útszéli, Nagy Imre szellemiségéhez méltatlan, kirekesztő, intoleráns kommunistaellenes demagógia, szélösszesen uszító, politikailag káros, az ország érdekeit veszélyeztető, irreális külpolitikai törekvéseket megfogalmazó, felelőtlen és minden politikai érzéktől mentes stb.* E szavak jelentőségét az ember csak akkor értheti meg igazán, ha összeveti őket a büntető törvénykönyv még hatályban lévő izgatási tényállásával (1978. évi IV. tv. 148.(1) b, c valamint (2) a, b pontok), és megpróbálja megbecsülni, hány év börtönt jelentettek volna, mondjuk másfél ével ezelőtt egy ügyészi vádbeszédben. Egyszóval a kép teljesen világos. Az újságolvasó csak akkor kezd elbizonytalanodni, amikor a következő kijelentésekhez ér: "Meggyőződésem — mondja Németh Miklós (*Népszabadság, június 22.*) hogy ezek a megnyilvánulások ...

egy rendkívül szűk kisebbség véleményét tükrözik, nincs tömegbázisuk." Kondrasov TASSZ-szemleirő szerint "az ország lakosságának elsősorú többsége fellép a Szovjetunióhoz fűződő barátságért és szövetségért" (*Magyar Hírlap, június 21.*). Eltekintve most attól, hogy e szavak hihetőbbek volnának, ha nem éppen június 16-ával kapcsolatban hangzottak volna el, el kell méltánunk: vajon, ha mindez így van, mire ez a túlméretezett propaganda-hadjárat? Tán csak nem a "hallgatag többség" az ok (akinek szavát — elmentésben a néma gyerekekével — legalább a Hazafias Népfrejt funkcionáriusai értik)? Tán csak nem az a baj, hogy ellentétben azzal, amit állítanak róla, igenis beszél (a kocsmában, a munkahelyen, a villamoson, a szomszédnál), s örül, hogy valaki végre kimondhatta ország-világ előtt, amit neki csak a kocsmában, a munkahelyen, a villamoson, a szomszédnál volt alkalma, mersze elmondani? Másként érthetetlen, mi szükségük van egyeseknek arra, hogy saját véleményüket megtámogassák "a társadalom széles köreire", a józan közvéleményre való hivatkozással.

A szavak e példátlan áradatában hiába keresünk, alig találunk Orbán állításaival vitaközö érvet. A DEMISZ ki is jelenti: "A gyászbeszédről politikai vitát nyitni méltánytalan lenne, mi ezt nem tesszük." (*Népszabadság, június 20.*) A Münnich Ferenc Társaság sem akar vitaközni, sőt sérelmezi, hogy "a televízió nem a tisztázást segítette elő, hanem Orbán Viktor

magyarzkodásainak adott teret" (*Magyar Nemzet, június 1.*) Kár. Vítázva talán többre jutnánk egymással.

Egyszerűen nincs mód számba venni, mely nyilatkozat, kommentár, értékelés hol érti, illetve hol magyarázza félre az Orbán Viktor által elmondottakat, s mi mindent akar még az ő és a FIDESZ nyakába varrni a beszéd ürügyén. Mégis — a vita kedvéért — vegyünk sorra néhány problematikus pontot az Orbán Viktor támadók nyilatkozataiból.

Arról, hogy a beszéd kegyeletsértő volt, mert gyászbeszéd helyett politikai deklaráció volt, "egy-két százaléknai majdani szavazatnyereség reményében." (*Népszabadság, június 21.*)

Nyilvánvaló, hogy ez a gyászszertartás — kiemelve a családi aktus keretei közül a Hősök terére, sokak által a "nemzeti megbékélés", "egy új korszak kezdetének" napjává kiáltva ki — szükségképpen önmagában is politikai demonstráció volt, minden mozzanata politikai jelentőséget nyert az ott elhangzott beszédek tartalmától függetlenül is. De az elhangzott beszédek maguk sem valamiféle politikamentes búcsúztatók voltak, hanem politikai szónoklatok — csak mások, mint Orbán Viktoré. Nem hiszem, hogy Pozsgay, Szűrös és Németh Miklós díszőrsége kevésbé volt az MSZMP-n belül és a jövendő magyar politikai struktúrában betöltendő pozícióik biztosítására, illetve erősítésére szánt politikai demonstráció, mint Orbán beszéde. Ennyi naivságot és széplelkűséget még az MSZMP Budapesti Reformköreinek szóvivői sem tételezhetnek fel róluk. Különösen nem Németh Miklósról, aki mikor Pozsgay Imre "világgá kiáltotta" az '56-os forradalom népfelkelésként való új hivatalos megítélését, mint PB-tag sietett korrigálni az újra csak egyoldalúnak talált minősítést: szerinte ugyanis "az értékelésben a népfelkelésnek éppúgy helye lehet, mint a nemzeti katasztrófát okozó szocializmusellenes terrorizmusnak. Mert egészen más volt az eleje, mint a vége." (*Magyar Nemzet, január 21.*) Vajon ezt kevésbé tartja a Baloldali Ifjúsági Társulás "Nagy Imre szellemiségéhez méltatlannak"? S hogy ennek a beszédnek miért kellett akkor és ott úgy elhangoznia, ahogy elhangzott, arra hadd idézzem a Vígh Károly által is példaként

állított (*Magyar Nemzet, június 24.*) Zimányi Tibor egy mondatát: "Ha valahol, akkor itt, az egyéni megsemmisülés megrázó pillanatainak felidézésekor már nincs értelme semmi köntörfalazásnak." (*Magyar Nemzet, június 17.*)

Arról, hogy a szöveg antikommunista és szovjetellenes kirohanásokat tartalmazott.

Véleményem szerint kommunistaellenesnek az tekinthető, aki a kommunista eszmerendszer híveit — akár jogi eszközökkel, akár erőszakkal — ki akarja szorítani a legális politika szférájából. (Ahogy azt a hatalomra jutott kommunista pártok tették politikai ellenfeleikkel szerte a világon.) Véleményem szerint Orbán Viktor beszéde erre való utalást sehol nem tartalmazott. Szovjetellenesnek pedig az tekinthető, aki ideológiai vagy bármely más megfontolásból a Szovjetunióval szembeni expanzív fellépés híve. Ezzel kapcsolatban a következő tényeket érdemes figyelembe venni: 1. Orbán Viktor nem szólít fel sem expanzív, sem semmiféle erőszakos fellépésre a Szovjetunióval szemben; 2. Orbán Viktor magyar állampolgár; 3. Mint ilyen, Orbán Viktor sérelmesnek találja, hogy idegen hatalom fegyveres erői állomásoznak a hazájában; 4. Orbán Viktor azt szeretné, ha a szabad választások eredményeként olyan kormány kerülne pozícióba, "amely azonnali tárgyalásokat kezd az orosz csapatok kivonásának haladéktalan megkezdéséről." (*Magyar Nemzet, június 17.*) Persze, lehet ezt szovjetellenességként értékelni — csak éppen rontja a hitelét annak az egyidejűleg hangoztatott állításnak, mely szerint a mai szovjet reformpolitika nem azonos az '50-es évek szovjet nagyhatalmi politikájával. Hiszen a Szovjetunió "provokálása" miatt aggodalmaskodók intelmei mögött az lapul meg, hogy szerintük e legegységesebb nemzeti érdekeinket érintő kérdésben továbbra is kuss a nevünk, és csak a beleegyezésre van jogosultságunk. Másrészt, azt hi-

szem, Orbán Viktor nagyon is tud különbséget tenni "a mai szovjet reformpolitika és az 1950-es évek szovjet nagyhatalmi politikája között": ezért hiszi, hogy tárgyalások útján is el lehet érni azt, amit 1956-ban fegyverekkel sem sikerült. Gyanítom, Orbán Viktor még a történelmet is ismeri (szemben Németh Miklós véleményével — *Népszabadság, június 22.*), s beszédének írásakor az 1956. október 30-i szovjet kormánynyilatkozatra, Mikojan és Szuszlov Nagy Imrénél tett látogatására gondolt, amelyeket már másnap a magyar felkelés leverésének előkészítése követte. Arra gondolhatott: Gorbacsov személye — az orosz történelem ciklikusságát is ismervé — mégiscsak sovány garancia arra, hogy a magyar reformok egyszer és mindenkorra egybeesnek a szovjet nagyhatalmi politikával.

Arról, hogy Orbán Viktor nem tud, vagy nem akar különbséget tenni Jaruzelski, Li Peng, Pol Pot és Rákosi (Magyar Nemzet, június 24.) illetve Németh Miklós, Pozsgay Imre, Szűrös Mátyás, Nyers Rezső és Ribánszki Róbert között (Népszabadság, június 20.).

Egyrészt, azt hiszem, tud: Jaruzelski, Li Peng, Pol Pot és Rákosi mint *különböző* módszereket alkalmazó *diktátorok* kerültek egy sorba. Másrészt a köztük lévő különbségnek csak az élők szempontjából van jelentősége — az 1981. december 13-i lengyel puccs kb. félszáz áldozata és hozzátartozóik szempontjából a Jaruzelski és Pol Pot közötti különbség nem minőségi, csupán mennyiségi. Nyilván Orbán Viktor tud különbséget tenni Pozsgay Imre és Ribánszki Róbert között is. Arról azonban nem ő tehet, hogy a politikai ellenfelek nézőpontjából ez a különbség megintcsak viszonylagos lesz. Nem Orbán Viktor, hanem Pozsgay Imre szavait interpretálták így a napilapok: "... a platformszabadság a jövő szervezeti elvek része lesz. Most azonban azt kell keresni, hogy milyen alapon lehet egy-

séget teremteni." (*Magyar Nemzet, június 26.*)

Az ún. realitásokról

Zavarbaejtő, ahogy a tegnap még a világot megforgatni akarók, akiknek zászlajuk volt Petőfi, ma a realitásérzék bajnokaiként tűnnek fel, s Petőfit feledve, Kossuthot lekalandorozva (*Ötlet, június 29.*) Deákat teszik meg példaképüknek, s politikai eszményüknek az 1867-es kiegyezést. Azt is kevéssé értem, hogy a "realitások" szellemében írott cikkben hogyan lehet lehóhérozni a *tegnapi* "realitások" beteljesítőit, ahogy azt Vigh Károly teszi (*Magyar Nemzet, június 24.*). Hiszen e logika szerint nyilvánvaló: 1956. november 4-én a realitások aképpen álltak, hogy a forradalmat le kellett verni, 1958. június 16-án pedig aképpen, hogy Nagy Imrét ki kellett végezni. Mellesleg ugyanannak a nagyhatalomnak az aktív "közreműködésével", amelyben most feltétel nélkül bízni kell, mert ugye a realitások...

Végezetül meg kell köszönnöm Vigh Károlynak, a BZSBT elnökének hozzánk atyai barátsággal intézett tanácsait, de úgy véljük, a paternalista hátbaveregetésből elég volt harmincegynéhány évig, másrészt úgy gondoljuk, önálló politikai szervezetek között nincs is helye a kapcsolatok általa sugallt formájának. Együttal arra is megkérjük, a jövőben fiatalságunk okán ne minősítsen bennünket forrófejűeknek — cserébe mi sem kötjük össze éltés korokkal politikai gondolkodásmódjuk megítélését, mint ahogy eddig sem tettük. Nyugodtan kijelenthetem azt is: közülünk senki sem hiszi, hogy a jelenkori magyar történelem a FIDESZ-szel kezdődött volna. Azonban úgy gondoljuk: a jelenkori magyar történelem nem is a NÉKOSZ-szal és nem is a reformkommunistákkal kezdődött — szerencsére.